

Združenje sodnih izvedencev in sodnih cenilcev Slovenije – SICOS

SPLOŠNE IN POSAMEZNE SMERNICE ZA IZDELAVO

IZVEDENSKEGA MNENJA IN CENITVENEGA POROČILA

Za sklop stroji in oprema

Urednika:

prof. dr. Vincenc Butala, mag. Janko Uratnik

Avtorji (po abecednem vrstnem redu):

prof. dr. Vincenc Butala, Matjaž Cirar, Igor Šmajdek, mag. Janko Uratnik

Izdalo:

Združenje sodnih izvedencev in sodnih cenilcev strojev in opreme Slovenije (SICOS)

Ljubljana, marec 2022

Kataložni zapis o publikaciji (CIP) pripravili v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani

[COBISS.SI-ID 104220931](#)

ISBN 978-961-95750-0-0 (PDF)

VSEBINA

1.	O DELU SODNIH IZVEDENCEV IN SODNIH CENILCEV	4
1.1.	SODNI IZVEDENCI IN SODNI CENILCI - SPLOŠNO.....	4
1.1.1.	Status	4
1.1.3.	Sklicevanje na status	4
1.1.4.	Izdelava izvida, mnenja ali cenitve.....	5
1.1.5.	Izkaznica in štampljka - žig.....	5
1.1.6.	Delo v sodnem postopku	5
1.1.7.	Pravica do plačila za opravljeno delo	6
1.1.8.	Hramba in vrnitev gradiva	6
1.2.	ETIČNI KODEKS	6
1.2.1.	Kodeks ravnanja in obnašanja sodnih izvedencev in sodnih cenilcev Strokovnega sveta	7
1.2.2.	Kodeks ravnanja in obnašanja sodnih izvedencev in sodnih cenilcev Združenja SICOS	7
1.3.	KAZENSKI ZAKONIK	8
1.3.1.	Izvedenstvo v kazenskem postopku	9
1.4.	DOLŽNOSTI SODNEGA IZVEDENCA IN CENILCA V EU IN V SLOVENIJI.....	12
1.5.	ZAHTEVE PO KAKOVOSTI IZVEDENSKIH MNENJ IN CENITVENIH POROČIL ...	14
1.5.1.	Kriteriji za zunanjo kakovost izvedenskih mnenj in cenitvenih poročil.....	16
1.5.2.	Kriteriji za notranjo kakovost izvedenskih mnenj in cenitvenih poročil	16
1.5.3.	Predpogoji za visoko kakovost izvedenskih mnenj in cenitvenih poročil	17
2.	OBLIKA IN VSEBINA MNENJA ALI POROČILA.....	18
2.1.	OBLIKA MNENJA ALI POROČILA.....	18
2.2.	VSEBINA IZVEDENKEGA MNENJA	19
2.2.1.	Podatki o naročilu	19
2.2.2.	Naloga za sodnega izvedenca - naročilo	19
2.2.3.	Predmet obravnave oziroma povod za izvedensko delo	19
2.2.4.	Ogled na kraju dogodka in komunikacije s strankami in sodiščem	20
2.2.5.	Postavljena vprašanja sodišča in odgovori.....	20
2.2.6.	Dejansko stanje – izhodiščna dejstva	21
2.2.7.	Raziskave sodnega izvedenca	21
2.2.8.	Rezultati raziskav, preizkusov, meritev	22
2.2.9.	Odgovori na vprašanja sodišča	22

2.2.10.	Povzetek in ključne ugotovitve ter morebitna relevantna dodatna opažanja, ki niso zajeta v vprašanju sodišč.....	23
2.2.11.	Seznam v izvedenskem mnenju uporabljene literature in virov.....	23
2.2.12.	Zaključek izvedenskega mnenja.....	23
2.2.13.	Izjava sodnega izvedenca	23
2.2.14.	Priloge.....	24
2.3.	SPOSOBNOST ZA PREVERJANJE IZVEDENSKEGA MNENJA	24
2.4.	PREPRIČLJIVOST IZVEDENSKEGA MNENJA TER SPREJEMLJIVOST IZVEDENCA TER NJEGOVEGA MNENJA	25
2.5.	DOPOLNITEV IZVEDENSKEGA MNENJA.....	26
2.6.	CEHOVSKO IZVEDENSTVO	26
2.7.	VSEBINA CENITVENEGA POROČILA.....	26
2.7.1.	Naslovnica	27
2.7.2.	Opis in namen naloge oziroma cenitve (povzetek sklepa sodišča).....	27
2.7.3.	Povzetek podatkov naročnika	27
2.7.4.	Datum ocenitve vrednosti	27
2.7.5.	Ogled, identifikacija in opis ocenjevanih sredstev	27
2.7.6.	Osnove cenitve, standardi, metode.....	28
2.7.7.	Ocenjevanje vrednosti	28
2.7.9.	Zaključek in predstavitev rezultatov	29
2.7.10.	Izjava o skladnosti in nepristranskosti	29
2.7.11.	Uporabljena literatura in viri informacij ter podatkov	29
2.7.12.	Cenitveno poročilo za naročnika izven sistema sodstva	29
2.7.12.1.	Izjava ocenjevalca (cenilca o skladnosti).....	30
2.7.12.2.	Izjava naročnika	31
3.	STROŠKOVNIK.....	32
4.	LITERATURA	33

1. O DELU SODNIH IZVEDENCEV IN SODNIH CENILCEV

1.1. SODNI IZVEDENCI IN SODNI CENILCI - SPLOŠNO

1.1.1. Status

Sodni izvedenci so osebe, imenovane za neomejen čas s pravico in dolžnostjo, da sodišču na njegovo zahtevo podajo izvid in mnenje glede strokovnih vprašanj, za katera tako določa zakon ali glede katerih sodišče meni, da mu je pri njihovi presoji potrebna pomoč strokovnjaka.

Sodni cenilci so osebe, imenovane za neomejen čas s pravico in dolžnostjo, da sodišču na njegovo zahtevo podajo izvid o gospodarskih lastnostih stvari ali pravice ter cenitev njene vrednosti oziroma vrednosti na njej povzročene škode.

1.1.2. Sklicevanje na status

Sodni izvedenec ali sodni cenilec se sme sklicevati na status:

- kadar daje izvide, mnenja in cenitve na zahtevo sodišča v sodnem postopku,
- kadar daje izvide, mnenja in cenitve na zahtevo upravnega organa v upravnem postopku ali
- če drug zakon ali uredba določa njihovo delovanje.

Ne glede na predhodni odstavek se sme sodni izvedenec ali sodni cenilec sklicevati na ta status tudi v drugih primerih, če:

- je član društva, ki deluje na področju sodnega izvedenstva ali cenilstva, in
- je društvo pridobilo status društva, ki deluje v javnem interesu, in
- je v aktih društva opredeljen učinkovit nadzor nad njegovim delom.

V primerih sklicevanja na status po tem odstavku se glede nadzora nad njegovim delom uporabljajo društvena pravila, nadzor pa izvaja društvo. O izvedenem nadzoru in ukrepih mora društvo do konca marca v posameznem koledarskem letu poročati Strokovnemu svetu sodnih izvedencev, sodnih cenilcev in sodnih tolmačih.

1.1.3. Sklicevanje na status

Seznam strokovnih področij in podpodročij sodno izvedenskega ali sodno cenilnega dela ter opis teh področij in podpodročij določi ministrstvo na obrazložen predlog Strokovnega sveta SICT in ga objavi na spletni strani. Obrazložitev iz prejšnjega stavka vsebuje navedbo utemeljenosti potrebe za določitev in opis področja ter podpodročja.

Za vsako strokovno področje ali za več vsebinsko povezanih področij skupaj morajo biti pred uvrstitvijo v seznam obstoječih področij izdelane smernice. Ministrstvo na svoji spletni strani

objavi splošne in posamične smernice za izdelavo izvedenskih mnenj, cenitev in tolmačenj, ki jih morajo sodni izvedenci, sodni cenilci in sodni tolmači upoštevati pri svojem delu.

Splošne smernice vsebujejo enotno navedbo strukture, navodil in napotkov za izdelavo izvedenskih mnenj in cenitev.

Posamične smernice vsebujejo zlasti napotke in navodila za izdelavo izvedenskih mnenj in cenitev na posameznih strokovnih področjih ali podpodročjih, metode in sredstva, ki jih sodni izvedenec ali sodni cenilec pri izdelavi uporablja, okvirna področja in vsebine, ki so za izdelavo lahko pomembne, in strukturo izvedenskega mnenja glede na posamezno strokovno področje ali podpodročje.

1.1.4. Izdelava izvida, mnenja ali cenitve

Sodni izvedenec ali sodni cenilec mora svoje delo opravljati redno, vestno, v skladu s pravili znanosti in stroke, natančno in po svojem najboljšem znanju ter svoj izvid in mnenje oziroma cenitev podati v roku, ki mu ga je določilo sodišče, ali v upravnem postopku drug državni organ. ki ga je imenoval za izdelavo izvida in mnenja oziroma cenitve, na zahtevo stranke pa v roku, ki ga določi stranka, ki praviloma ne sme biti krajši kot 30 in ne daljši kot 60 dni.

Če sodni izvedenec ali sodni cenilec ugotovi, da svojega dela ne more opraviti v določenem roku, ali da za izvedbo naloge ni usposobljen, ali če obstajajo druge okoliščine, zaradi katerih lahko utemeljeno pričakuje, da njegov izvid in mnenje oziroma cenitev ne bo mogel biti v pomoč sodišču, mora v 15 dneh po prejemu sklepa ali odredbe, s katero je bil imenovan za izdelavo izvida in mnenja oziroma cenitve, o tem obvestiti sodišče ali drug državni organ. Sporočilo sodnega izvedenca ali sodnega cenilca o obstoju razlogov iz prejšnjega stavka mora biti obrazloženo.

1.1.5. Izkaznica in šampiljka - žig

Sodni izvedenci in sodni cenilci imajo izkaznico, s katero se izkažejo pri opravljanju dela sodnega izvedenstva in sodnega cenilstva.

Sodni izvedenci in sodni cenilci pri opravljanju svojega dela uporabljajo šampiljko, v kateri je navedeno njegovo osebno ime s pristavkom: »Sodni-a izvedenec-ka in/ali sodni-a cenilec-ka za ... (eno ali več strokovnih področij in podpodročij, za katerega/katera je imenovan)«.

1.1.6. Delo v sodnem postopku

V sodnem postopku mora sodni izvedenec ali sodni cenilec, ki ga je določilo sodišče, vedno, ko ugotovi, da za izvedbo naloge v celoti ali delno ni usposobljen, ali kadar obstajajo druge okoliščine, zaradi katerih utemeljeno pričakuje, da njegova naloga ne bo mogla biti v celoti ali delno v pomoč sodišču, na to pravočasno opozoriti sodišče.

Sodni izvedenec ali sodni cenilec lahko pisanje sodišču pošlje tudi v elektronski obliki, če to dopuščajo pravila postopka in če pošlje pisanje na način in v obliki, ki je v skladu s pravili, ki urejajo elektronsko poslovanje v teh postopkih.

Sodni izvedenec ali sodni cenilec lahko sodišču sporoči, da želi posredovanje pisanj po varni elektronski poti v varen elektronski predal ali na naslov za vročanje po varni elektronski poti, registriran v informacijskem sistemu sodstva, katerega naslov navede v vlogi, s katero sporoči sodišču, da želi takšen način posredovanja pisanj. Sodni izvedenec ali sodni cenilec, ki sodišču sporoči, da želi takšen način posredovanja pisanj, pisanje posreduje po varni elektronski poti na enak način kot stranki v postopku.

1.1.7. Pravica do plačila za opravljeno delo

Sodni izvedenec in sodni cenilec ima pravico do plačila za opravljeno izvedensko in cenilno delo in pravico do povrnitve stroškov, ki jih je imel v zvezi z izvedenskim in cenilnim delom.

Če sodni izvedenec oziroma sodni cenilec izvida oziroma mnenja, ceditve ne izdela v roku, ki mu ga določi sodišče ali drug državni organ, se mu znesek plačila zniža za en odstotek za vsak dan zamude, vendar skupno največ za 50 odstotkov, razen če sodni izvedenec oziroma sodni cenilec izkaže, da je do prekoračitve roka prišlo iz upravičenih razlogov.

Šteje se, da nagrada za delo sodnega izvedenca ali sodnega cenilca, kot je plačilo za opravljeno delo poimenovano v drugih predpisih, pomeni plačilo za opravljeno delo sodnega izvedenca ali sodnega cenilca.

Višina plačila za opravljeno delo ter povrnitev stroškov je opredeljena v Pravilniku o sodnih izvedencih, sodnih cenilcih in sodnih tolmačih.

1.1.8. Hramba in vrnitev gradiva

Sodni izvedenec ali sodni cenilec mora prejeta gradivo, ki mu je bilo zaupano za namen izdelave izvida in mnenja oziroma ceditve skrbno hraniti pred nepooblaščenim dostopom in pri obdelavi osebnih podatkov iz gradiv spoštovati namene obdelav osebnih podatkov po določbah zakonov, ki urejajo sodne postopke. Po opravljenem delu mora gradivo skupaj z izvidom in mnenjem oziroma ceditvijo vrniti sodišču ali drugemu državnemu organu.

1.2. ETIČNI KODEKS

Pri svojem delu mora sodni izvedenec in sodni cenilec upoštevati in spoštovati določila etičnega kodeksa tako Strokovnega sveta SICT kakor tudi Združenja SICOS.

Sodni izvedenci in sodni cenilci morajo pri svojem strokovnem delu upoštevati merila za stroko in osebno poštenost. Upoštevati morajo predpise in standarde, moralne, etične in strokovne norme ter dobro prakso. Sodni izvedenci in sodni cenilci so osebno odgovorni za svoje delo ter se zavedajo svoje odgovornosti.

Izvedensko mnenje mora biti nepristransko in mora temeljiti na dokazih oziroma na dokazljivih dejstvih.

Sodni izvedenec oziroma sodni cenilec ne prevzema dela pod pogoji, ki niso v skladu z njegovo poklicno etiko in ima pravico, da od dela odstopi, če se take okoliščine pojavijo po prevzemu dela in nanje ne more vplivati.

Varovanje poslovne tajnosti je temelj zaupanja. Sodni izvedenci in sodni cenilci morajo spoštovati in varovati zaupne informacije, ki jih pridobijo v procesu opravljanja storitev, in morajo zagotoviti, da se informacije ne razkrijejo tretjim osebam, razen v določenih okoliščinah in, če je le mogoče, s predhodnim pristankom stranke.

Sodni izvedenci oziroma sodni cenilci ne smejo od tretjih oseb sprejemati nobenih neposrednih ali posrednih nagrad zase ali za druge osebe, ki bi lahko ogrozile njihove dolžnosti pri zaščiti interesov strank. Stranka je upravičena do neodvisne in objektivne ocene stanja in do odločitev, narejenih oziroma sprejetih brez zunanjih pritiskov in konflikta interesov.

1.2.1. Kodeks ravnanja in obnašanja sodnih izvedencev in sodnih cenilcev Strokovnega sveta

Kodeks ravnanja in obnašanja sodnih izvedencev, sodnih cenilcev in sodnih tolmačev, ki ga je sprejel Strokovni svet SICT: Kodeks sodnih izvedencev, sodnih cenilcev in sodnih tolmačev, imenovanih na podlagi Zakona o sodnih izvedencih, sodnih cenilcih in sodnih tolmačih (v nadaljevanju ZSICT) opredeljuje najpomembnejša načela, po katerih se ravna vsak, na podlagi ZISCT, imenovani sodni izvedenec in sodni cenilec in sodni tolmač.

<https://www.gov.si/assets/ministrstva/MP/STROKOVNI-SVET-CIT/Kodeks-sodnih-izvedencev-cenilcev-in-tolmacev.pdf>

1.2.2. Kodeks ravnanja in obnašanja sodnih izvedencev in sodnih cenilcev Združenja SICOS

Etični kodeks sodnih izvedencev in sodnih cenilcev, imenovanih na podlagi Zakona o sodnih izvedencih, sodnih cenilcih in sodnih tolmačih (v nadaljevanju ZSICT) opredeljuje najpomembnejša načela, po katerih se ravna vsak, na podlagi ZSICT imenovani sodni izvedenec in sodni cenilec, član Združenja sodnih izvedencev in sodnih cenilcev strojev in opreme Slovenije – SICOS.

<http://www.sicos.si/images/eticni-kodeks.pdf>

1.3. KAZENSKI ZAKONIK

Izsiljevanje izjave (267. člen)

Uradna oseba, ki pri opravljanju službe ali javnih pooblastil uporabi silo, grožnjo ali kakšno drugo nedovoljeno sredstvo ali nedovoljen način, da bi od obdolženca, priče, izvedenca ali koga drugega izsilila izpovedbo ali kakšno drugo izjavo, se kaznuje z zaporom od treh mesecev do petih let.

Če je bilo dejanje iz prejšnjega odstavka storjeno s hudim nasiljem ali če storilec z izsiljevanjem izpovedbe povzroči hude posledice za obdolženca v kazenskem postopku, se storilec kaznuje z zaporom od enega do osmih let.

Kriva izpovedba (284. člen)

Priča, izvedenec, cenilec, prevajalec ali tolmač, ki pred sodiščem, v postopku o prekršku, parlamentarne preiskave, za ugotavljanje kršitev delovnih obveznosti ali drugih kršitev delovne discipline, v drugem disciplinskem ali upravnem postopku po krivem izpove, izvedenec ali cenilec, ki da lažno pisno mnenje, ali prevajalec, ki da lažni pisni prevod, se kaznuje z zaporom do treh let.

Enako se kaznuje stranka, ki je pri dokazovanju z zaslišanjem strank v pravnem, nepravdnem, izvršilnem ali upravnem postopku po krivem izpovedala, in je sodišče ali drug pristojni organ na to izpovedbo oprlo svojo odločbo v tem postopku.

Za krivo izpovedbo v kazenskem postopku se storilec kaznuje z zaporom do petih let.

Če ima dejanje iz prejšnjega odstavka posebno hude posledice za obdolženca, se storilec kaznuje z zaporom od enega do osmih let.

Če storilec prostovoljno prekliče svojo krivo izpovedbo, preden se izda dokončna odločba, se kaznuje z denarno kaznijo, sme pa se mu tudi odpustiti kazen.

1.3.1. Izvedenstvo v kazenskem postopku

V kazenskem postopku se pogosto ugotavljajo in presojujejo dejstva, ki zahtevajo posebno strokovno znanje, kakršnega sodnik nima.

Nepriistranski izvedenec je ekspert z določenega področja, ki s svojim strokovnim znanjem in izkušnjami pomaga razjasniti sporna dejanska (in ne pravna!) vprašanja. ZKP ureja izvedenstvo kot posebno preiskovalno dejanje, s katerim se v kazenskem postopku pridobi dokaz, tj. izvid in mnenje izvedenca.

Izvedenec je kot „strokovnjak, ki daje mnenja, nasvete o zadevah iz svoje stroke“ je pomočnik sodišča (in ne strank!) pri iskanju resnice.

Od izvedenca se ne zahteva samo strokovnost, temveč tudi objektivnost in nepristranskost, posledično čemur status izvedenca ni združljiv s statusom drugih procesnih udeležencev v kazenskem postopku.

Ker izhajamo iz materialne resnice, je izvedenec kot predstavnik znanosti, nevtralen in tako „ne more biti v službi strank in njihovega denarja“.

Predmet izvedenstva

Vsa sporna dejstva, ki so pomembna za kazenski postopek. V sodni praksi so to največkrat dejstva, ki se nanašajo na dejansko stanje k.d. ter na kazensko odgovornost storilca oz. dejstva, ki so pomembna za pravilno uporabo KZ-1, izjemoma tudi dejstva, ki so pomembna za pravilno uporabo ZKP ali kakšnega drugega zakona.

Odredba sodišča

Je ključnega pomena, saj z njo sodišče določi obseg izvedenčevega dela: katera dejstva naj se ugotovijo ali presodijo, in komu naj bo izvedensko delo sploh zaupano (določenemu izvedencu, strokovnemu zavodu ali državnemu organu) - vpliv tudi na procesne udeležence, ker lahko stranke po prejemu dgp. O./ zahtevajo izločitev izvedenca.

Ali se za izvedenca lahko imenuje nekoga, ki je obenem tudi priča v kazenskem postopku?

Načeloma ne, ni pa ta možnost popolnoma izključena. Priča je v kazenskem postopku nenadomestljivi vir potencialnih dokazov, medtem ko je izvedenec kot strokovnjak nadomestljiv z drugim strokovnjakom. Če to ni mogoče, sme ista oseba nastopati tako v vlogi izvedenca, kot v vlogi priče v istem postopku. Vendar: po mnenju avtoric (Barbara Nerat, višja sodnica in Nina Grdinić, pravosodna svetnica), združljivost izvedenca in priče v isti osebi ovira nepristranskost postopka in s tem poštenost sojenja, prav tako se pokaže kot sporna iz ustavnega vidika.

Kaj ne more biti predmet izvedenstva?

Predmet izvedenstva ne more biti razjasnitev spornih pravnih vprašanj oziroma vprašanje, kateri predpis naj uporabi sodišče v določenem konkretnem primeru (tedaj bi izvedenec nedopustno prevzel vlogo sodnika).

Izvid

Izvid predstavlja opis predmeta izvedenskega dela in pomeni objektivno podlago dela.

Mnenje izvedenca

Vsebuje njegovo strokovno presojo podatkov in dejstev, ugotovljenih pri izvidu predmeta izvedenstva. 258. člen ZKP ureja postopek sodišča za primer, da so v mnenju izvedencev nasprotja ali pomanjkljivosti oz. v situaciji, če nastane sodišču utemeljen dvom o pravilnosti danega mnenja.

Nasprotja ali pomanjkljivosti v mnenju izvedencev

So posledica zelo različnih dejavnikov, npr.: □ preveč splošna vsebina O./ o določitvi izvedenstva; □ navedbe konkretnih dejstev, ki naj jih ugotavlja izvedenec; napake pri ogledu kraja kaznivega dejanja; □ različna ocena posameznih podatkov; pomanjkljivo strokovno znanje ali izkušnost izvedenca; kršitve procesnih določb v zv. z izvedenstvom ...

Mnenje izvedenca je lahko pomanjkljivo ali nepravilno tudi v primeru, ko je izvid popoln!

Kdaj je mnenje izvedenca nepravilno?

če je v nasprotju s podatki izvida ali če je v nasprotju s pravili stroke ali če temelji na izvedenčevi presoji dokazov oziroma razlagi pravnih vprašanj, za kar je izključno pristojno sodišče.

Kdaj je mnenje izvedenca pomanjkljivo?

Kadar je nejasno ali nepopolno, ker ne daje odgovora na vsa pomembna vprašanja.

Ali je izvedensko mnenje nezakonit dokaz, če izvedenec ni odgovoril na vsa vprašanja?

- Ne.

- VSL Sklep V Kp 15899/2013: Okoliščina, da morda izvedenec ni odgovoril na vsa vprašanja, ne pomeni, da je zaradi tega izvedenčevo delo nezakonit dokaz.

Razumevanje in toleranca sodišča

Upošteva se, da izvedenec seveda vselej ne more z gotovostjo podati mnenja o vseh spornih vprašanjih v obsegu, kot bi to želelo sodišče in procesni udeleženci; pogosto lahko da mnenje le z določeno večjo ali manjšo stopnjo verjetnosti (kar pa mora v mnenju tudi določno navesti).

Dokazna vrednost mnenja izvedenca

Dejstvo, da sodnik nima strokovnega znanja, ki ga ima izvedenec, ne pomeni, da mnenja izvedenca ne sme presojeti, pač pa ravno nasprotno: vsako mnenje izvedenca mora sodišče kritično presoditi po načelu proste presoje dokazov, tako če ga sprejme, kot tudi, če ga zavrne oziroma mu ne sledi! Med posameznimi dokazi v kazenskem postopku namreč ni nobene hierarhije!

Kaj je odločilno za sprejem izvedenskega mnenja s strani sodišča?

Odločilno za sprejem izvedenskega mnenja s strani sodišča je strokovna utemeljitev, logičnost, prepričljivost izvedenčevih argumentov. Okoliščina, kdo je mnenje podal, je za sprejem izvedenskega mnenja s strani sodišča brezpredmetna.

Kako ravnati, ko izvedenec potrebuje pomoč strokovnjaka z drugega področja?

Odrejeni izvedenec ne more sam zaprositi za mnenje strokovnjaka z drugega področja in ga po lastni volji vključiti v svoj izvid in mnenje, čeravno gre za sodnega izvedenca, marveč mora o taki potrebi obvestiti sodišče, ki odloči, ali je treba odrediti izvedenca še za drugo področje.

Dolžnost notifikacije sodišča velja tudi za primer, ko je izvedenstvo zaupano strokovnemu zavodu in je strokovnjakom iz tega zavoda potrebno še mnenje strokovnjakov iz kakšnega drugega zavoda;

Izvedenec kot pomočnik sodišča

Izvedenec je neodvisen samostojni procesni subjekt (pomočnik sodišča), ki sodišču posreduje pravila znanosti in stroke iz določenega področja; položaj izvedenca, postavljenega z O./sodišča v nekem drugem postopku, je v bistvu enak kot položaj izvedenca, angažiranega v konkretnem kazenskem postopku.

Izvedenec je namreč oseba, ki jo sodišče določi, da v skladu s svojim strokovnim znanjem na podlagi predpisov, ki urejajo določeno strokovno področje in pravil te stroke, neodvisno in samostojno sestavi izvedensko mnenje o dejstvih, s čimer pomaga sodniku ugotoviti in razjasniti pravno pomembna dejstva.

1.4. DOLŽNOSTI SODNEGA IZVEDENCA IN CENILCA V EU IN V SLOVENIJI

- obveznost prevzemanja nalog za izdelavo izvedenskih mnenj od sodišč (in zasebnih naročnikov) razen če obstajajo za odklonitev upravičeni razlogi,
- pripravljenost delati za sodišča (za vsakega naročnika) proti določenemu plačilu, vendar v okviru zakonskih določil. Stalni naročniki, od katerih je lahko odvisen gospodarski obstoj sodnega izvedenca (npr.: zavarovalnice) lahko predstavlja dvom, če sodni izvedenec ne bo kršil načela neodvisnosti in neopredeljenosti pri izdelavi izvedenskih mnenj,
- neodvisnost in objektivnost pri izpolnitvi prevzetih nalog,
- neopredeljenost in neodvisnost napram vsem nastopajočim strankam – med izdelavo izvedenskega mnenja ne sme izvedenec imeti nobenih stikov s samo eno stranko,

- vestna in skrbna izdelava izvedenskega mnenja, z upoštevanjem zadnjega stanja znanosti in tehnike. V primeru nastopanja več možnih rešitev obveza izdelave variantnih mnenj z navedbo stopnje verjetnosti za njihovo pravilnost,
- dolžnost stalnega izobraževanja in izmenjave izkušenj,
- osebna odgovornost (z najvišjo možno lastno izdelavo izvedenskih mnenj),
- pri obsežnih skupinskih izvedenskih mnenjih, ki jih ne more izdelati en sam izvedenec, za vsak del, ugotovitev ali zaključke jaso razviden izvedenec, ki nosi zanj tudi odgovornost. Vsi udeleženci morajo izvedensko mnenje podpisati in opremiti z žigom. Nadomeščanje izvedenca v primeru njegove zadržanosti z drugim izvedencem iz iste stroke v smislu zastopanja ni dovoljeno. Vsak izvedenec lahko zastopa le samega sebe z lastno odgovornostjo!
- uporaba najboljše oblike storitve izvedenca, praviloma v pisni obliki. »Minimalne zahteve« oziroma oblike za izdelavo izvedenskega mnenja:
 1. izdelano mora biti sistematično,
 2. vsebinsko popolno,
 3. jezikovno jasno,
 4. razumljivo sestavljeno in
 5. vsebinsko razumljivo za naročnika in tretje osebe.

»Minimalne zahteve« oziroma oblike niso standardizirane, vendar naj zajemajo:

- obveznost označevanja izvedenskega mnenja s podatki o imenovanju izvedenca (sodišče);
- poslovno tajnost vseh udeleženi v postopek izdelave izvedenskega mnenja, spoštovanje zavezanosti k molu po zakonskih določilih. Čuvanje vseh podatkov in okoliščin, ki spremljajo izdelavo naročenega izvedenskega mnenja, kot poslovno tajno;
- osebna izdelava izvedenskega mnenja, ki ga je potrebno znati predstaviti (zagovarjati), ob skrbnem upoštevanju in uporabi strokovnih pravil in določil (spisovnih podatkov, tehničnih predpisov, standardov, zadnje stanje tehnike, najnovejša znanstvena spoznanja, ..);
- paziti potrebno na nastop in svoj osebni ugled, glede na javnost dela, ki ga opravlja;
- pripravljen mora biti prenesti tudi kritiko na izdelano izvedensko mnenje;
- prevzeti mora za izdelano izvedensko mnenje vso odgovornost (skladno z zakonskimi določili).

Obveznosti, katere bo potrebno po vsej verjetnosti v bližnji prihodnosti urediti, kot člani izvedencev EU porajajo naslednja **vprašanja**:

- zahtevana pisarna, kar pomeni dosegljivost? S tem se daje možnost kontrolo državi oziroma organu (resornemu ministrstvu), ki ga je imenoval. Predvsem če izpolnjuje vse predpisane dolžnosti?
- imenovani izvedenci naj bi sklenili polico za zavarovanje odgovornosti v primerni višini (tu je lahko paralela z IZS, ki bi tudi morala uvesti zavarovanje odgovornosti pooblaščenega inženirja)?
- objave reklame za opravljanje svoje dejavnosti?
- informacijo o izdelanih izvedenskih delih?

1.5. ZAHTEVE PO KAKOVOSTI IZVEDENSKIH MNENJ IN CENITVENIH POROČIL

Sodni izvedenec je dolžan, glede na svoje videnje, ugotoviti, ali zastavljena naloga sodišča, ki je navedena v sklepu sodišča o postavitvi sodnega izvedenca, sodi v njegovo strokovno področje – ali jo je sodni izvedenec sposoben v celoti odgovoriti na vprašanja sodišča.

Če obstajajo kakršni koli dvomi (npr.: samokritična presoja lastnega strokovnega znanja) ali nejasnosti pri sodnem izvedencu, mora ta odkloniti izdelavo izvedenskega mnenja ali se mora o spornih točkah pogovoriti s sodiščem (sodnico/kom) in tako razčistiti nejasnosti pred začetkom izvedenskega dela.

Cilj: doseči (dosegati) visoko kakovost izvedenskih mnenj, ki bodo omogočala zagotovitev odločanja z opiranjem na racionalno osnovo.

Kakovost izvedenskega mnenja je lahko ali visoka ali nizka. Izvedenec mora opravljati kakovostne izvedenske izvide in mnenja s svojim strokovnim znanjem tako, da bo uporabnikom prinašalo koristi.

Samoevalvacija!? – primerjava s proizvodom, kjer imamo direktno merjenje. Pri izvedenskem mnenju ugotavljamo le »zunanost« - manjkajo strani, nepopolnost tabel, pravopisne napake,

....., ugotavljanje »notranjosti«, kar predstavlja vsebino, pa je veliko težja. In prav »notranjost« izvedenskega mnenja ima pomemben in daljnosežni pomen. Pri tem se poraja **vprašanje**: kdo lahko presoja izvedensko mnenje in kdaj!?

Razlikujemo »objektivno« in »subjektivno« kakovost. Objektivna kakovost je merljiva lastnost. Doseganje visoke »subjektivne« kakovosti nekega izvedenca se (naj bi se) dokazuje z njegovo uspešnostjo na sodiščih (trgu). Za kakovost je pomembna vsebina in strokovna kakovost izvedenskega dela, ni odločujoča cena.

Ali je ljubši izvedenec, ki »ne vrta v globino« in relativno hitro pride do odgovorov – pri čemer je vprašljiva »subjektivna kakovost« in posledično zanesljivost podanih odgovorov? Pri tem se porajajo **vprašanja**:

- Na podlagi katerih kriterijev lahko merimo kakovost izvedenskih mnenj?
- Kateri predpogoji morajo nastopati za izdelovanje visoko kakovostnih izvedenskih mnenj?
- Kako lahko zagotavljamo pričakovano oziroma potrebno kakovost izvedenskih mnenj?

Vsebinske ali formalne zahteve za kakovost izvedenskih mnenj in cenitvenih poročil

- precizno odgovarjanje na postavljena vprašanja
- utemeljitev odgovorov tako, da jih bo možno podoživeti in bodo prepričljivi
- rezultati morajo biti podani s stopnjo njihove zanesljivosti
- dosledno izvrševanje dogovorjenega v naročilu
- pregledno razčlenjevanje vsebine
- podajanje v razumljivem jezikovnem izražanju
- podajanje z racionalno argumentacijo
- osredotočenje na bistvo oziroma na bistveno
- spoštovanje meje lastne strokovne kompetence
- strokovna presoja dejstev brez nedovoljenih posegov v pravno stroko
- prevzem odgovornosti za izvedensko mnenje

Izvedensko mnenje mora biti objektivno s tem, da je izdelano:

- nepristransko,
- brez upoštevanja pristranskih vtisov,
- z zadržanim in strokovnim izražanjem brez uporabe žaljivih izrazov,
- skrbno in zanesljivo!

Kakovost oziroma pomanjkljivost sta nasprotna pojma pri presoji vrednosti izvedenskega mnenja. Izvedensko mnenje, ki je 100% kakovostno je le redko dosegljiv optimum. Pri tem se poraja **vprišanje**: katere pomanjkljivosti je potrebno odpraviti, katere bi bile pod določenimi pogoji še dopustne oziroma katere sploh ne bi bile dopustne?

1.5.1. Kriteriji za zunanjo kakovost izvedenskih mnenj in cenitvenih poročil

- kakovost tiskanja in kopiranja,
- kakovostna vezava - speti ali zvezati s spiralnem hrbitiščem,
- pravilno označevanje in navajanje poglavij, risb, tabel, prilog, ...
- ustrezno navajanje uporabljenih virov in literature,
- popolnost risb, načrtov,
- izgled.

1.5.2. Kriteriji za notranjo kakovost izvedenskih mnenj in cenitvenih poročil

- razumljivost,
- stanje znanosti in tehnike,
- sposobnost za podoživetje (izvedensko mnenje izvesti logično in podoživeto po »rdeči niti« od postavljenih vprašanj preko raziskav do odgovorov na postavljena vprašanja, čim bolj popolno predstaviti svoja razmišljanja in utemeljitev zaključkov, čim bolj natančni odgovori na postavljena vprašanja. Pri tem je potrebno paziti, da je pomemben predpogoj jasno zajetje s postavljenimi vprašanji in posledično jasno strukturiranje nakazane celovitosti izvedenskega dela in da je pot reševanja, ki jo je

izbral izvedenec, pregledna sestava izvedenskega mnenja. Izvedenec z jasno razločevanjem objektivnih dejstev in ovrednotenjem rezultatov prepreči, da bi ob dvomih o nepravilnosti ovrednotenja istočasno podvomili tudi o dejstvih. Podoživetje izvedenskega mnenja zahteva natančne odgovore na vsa vprašanja sodišča in prepoveduje odgovore na vprašanja, ki niso bila postavljena?),

- celotnost priložene dokumentacije,
- jasna delitev med rezultati in ovrednotenjem,
- spoštovanje gospodarnosti,
- pravilnost, resničnost in poštenost,

Med zunanjimi in notranjimi kriteriji so tudi:

- sistematičnost razčlenitve izvedenskega mnenja,
- čitljivost,
- razumnost.

1.5.3. Predpogoji za visoko kakovost izvedenskih mnenj in cenitvenih poročil

- kompetentnost sodnega izvedenca,
- stopnja izobrazbe,
- izkušnje na kompetentnem področju,
- strokovno znanje na specifičnem področju,
- dodatna znanja,
- znanje jezikov,
- reference izvedenca,
- opremljenost z (merilno) opremo,
- neodvisnost izvedenca,
- nevtralnost izvedenca,
- objektivnost izvedenca,

- članstvo izvedenca v strokovnih združenjih.

2. OBLIKA IN VSEBINA MNENJA ALI POROČILA

2.1. OBLIKA MNENJA ALI POROČILA

Izvedensko mnenje in cenitveno poročilo morata imeti urejeno in pregledno obliko. Sodišče za svoje učinkovito delo potrebuje razumljivo, jasno in enolično izdelano mnenje ali poročilo. Poenotenje osnovnih izrazov, oblike in vsebine lajša delo izvedencem oziroma cenilcem in sodiščem. Pri tem je prav, da skrbimo tudi za pravilnost jezika. Pri oblikovanju dokumenta so pomembni:

- vrsta pisave, tip znakov (Arial, Tahoma, Calibri, ...),
- mešanje raznih vrst pisave,
- velikost znakov: 10 – 12,
- presledki med vrstami,
- presledki med naslovi in podnaslovi,
- poudarjene besede,
- uporaba barv,
- urejene, jasne, "zračne" strani poročila.

Za doseganje dobre označenosti in sledljivosti vsake strani dokumenta se v »nogi« ali/in v »glavi« dokumenta označi:

- operativna številka primera,
- mesec in leto poročila,
- številka strani: št. / od vseh strani,
- avtor: ime, priimek,
- dokument: izvedensko mnenje oziroma cenitev.

Pri izdelavi mnenja ali poročila lahko izvedenec ali cenilec potrebuje dodatna pojasnila in navodila, zato naj bo komunikacija oziroma p(d)ogovor s sodnico ali sodnikom v obliki:

- elektronska komunikacija,
- po potrebi telefonski klic za pojasnila ali dopolnila (smiselno in sorazmerno),
- pisna ali elektronska prošnja ali predlog za podaljšanje roka izdelave izvedenskega mnenja ali cenitve ali za druge predloge,
- priporočene pošiljke (s povratnico),

- pošiljanje dokaznega gradiva ali opreme priporočeno s povratnico, po potrebi z oznako za previdno ravnanje.

2.2. VSEBINA IZVEDENSKEGA MNENJA

Izvedensko mnenje mora biti strokovno (razumljivo) in prepričljivo, popolno.

Višja dokazna vrednost izvedenskega mnenja zagotavlja zaupanje končnih uporabnikov v izvedensko mnenje.

2.2.1. Podatki o naročilu

- naslov dokumenta: Izvedensko mnenje,
- vrsta oziroma namen izvedenskega mnenja,
- naslov naročnika, datum naročila, številka spisa,
- naslov tožeče stranke
- naslov tožene stranke,
- datum prejema spisa,
- datum izdelave izvedenskega mnenja,
- podatki o sodnem izvedencu (priimek in ime, strokovni in znanstveni naziv, naslov, telefon in e-mail naslov)
- obseg izvedenskega mnenja in prilog.

2.2.2. Naloga za sodnega izvedenca - naročilo

Navesti, kdaj je sodišče s sklepom o postavitvi izvedenca, postavilo izvedenca ter navedlo potrebna dejanja za izdelavo izvedenskega mnenja.

2.2.3. Predmet obravnave oziroma povod za izvedensko delo

- pravnna zadeva,
- kazenska zadeva,
- gospodarska zadeva,
- zavarovanje dokazov.

Predmet obravnave mora podati nalogo in predmet strokovne zadeve, z navedbo vseh podatkov, ki jih je potrebno obravnavati za strokovno primerno izdelavo izvedenskega mnenja

2.2.4. Ogled na kraju dogodka in komunikacije s strankami in sodiščem

- ali je bil ogled na kraju dogodka potreben in opravljen,
- datum in ura začetka ogleda,
- prisotnost strank in njihovih zastopnikov ter drugih oseb,
- namen ogleda na kraju dogodka,
- ugotovitve ogleda na kraju dogodka,
- izjave prisotnih na ogledu,
- fotografije,
- (pravočasno) pridobljeni dokazi oziroma drugo relevantno gradivo.

Dogovarjanje za ogled ali pregled s strankami:

- dogovarjanje in usklajevanje terminov po redni pošti, ali z e-pošto ali po telefonu
- pogoji za izvedbo ogleda ali pregleda
- potreba prisotnosti strokovnjaka stranke v postopku

Vabilo na ogled:

- Vabilo poslati zastopnikom in vsem strankam
- Pisno vabilo priporočeno s povratnico. V tem primeru lahko nastane problem v primeru kratkega roka za izdelano izvedenskega mnenja. V takšnem primeru uporabiti e-pošto s potrditvijo prejema in odpiranja pošte.

Sporočila zastopnikom:

- E-pošta s potrditvijo prejema in odpiranja pošte
- Priporočena pošiljka s povratnico

2.2.5. Postavljena vprašanja sodišča in odgovori

Vprašanja sodišča morajo biti postavljena racionalno in kakovostno, enoznačno, kar omogoča prepričljivo, sistematično, urejeno in kakovostno izvedensko mnenje. Le kakovostno postavljena vprašanja sodišča, ki jih mora izvedenec pri svojem delu razčleniti na posamezne dele, omogočajo kakovostne odgovore sodnega izvedenca, ki skupaj tvorijo celoto – kakovost.

2.2.6. Dejansko stanje – izhodiščna dejstva

Viri informacij (sodni spis s prilogami, dokazna dokumentacija, obratovalna dokumentacija, merilna dokumentacija, strokovna literatura, rezultati razgovorov in ustne informacije udeležencev, rezultati predhodnih izvedenskih mnenj,);

Opis in popis naprave, sistema, oziroma raziskovalnega objekta/stroja/naprave/sistema v segmentu, ki je pomemben za odgovore na vprašanja sodišča kakor tudi druge morebitne okoliščine (mesto obratovanja, objekt, naprava, ...).

2.2.7. Raziskave sodnega izvedenca

Osnove raziskav oziroma preskusov (meritev)

- tehnični predpisi (zakoni, pravilniki, tehnične smernice, odredbe, uredbe, ...),
- standardi in standardizacija (SIST EN standardi, SIST hEN, ISO standardi, drugi standardi, itd.)
- kriteriji, presoje, standardi,
- evropski predpisi in določila (direktive, uredbe, ...),
- strokovna in znanstvena literatura.

Izvedba raziskav oziroma preskusov (meritev)

- čas, obseg in trajanje poteka,
- robni pogoji v času izvedbe raziskave (notranje okolje (temperature, relativna vlažnost zraka, itd.), intenzivnost obratovanja naprav in sistemov),
- uporabljena(e) metoda(e) raziskave,
- preskusne in merske priprave,
- kalibracija merilnih naprav in njihova sledljivost,
- sodelujoče osebe in drugi opazovalci (npr.: obratovalno osebje),
- identifikacija (morebitnega/ih) vpliva/ov motilnih veličin in parametrov na raziskavo/preskus/meritev (vremenski pogoji, ljudje, proizvodnja, delovanje naprav in sistemov, itd.),

- druge (specifične) relevantne okoliščine in opažanja.

2.2.8. Rezultati raziskav, preizkusov, meritev

- poročilo/dokumentacija o podatkih raziskave (merilni rezultati, merilna negotovost, drugi podatki in dejstva),
- metode ovrednotenja (in (po potrebi) možne alternative),
- rezultati ovrednotenja,
- komentar ovrednotenja rezultatov preiskave.

2.2.9. Odgovori na vprašanja sodišča

- odgovoriti na vsa vprašanja sodišča po oštevilčenem vrstnem redu zastavljenih vprašanj, s tem da se postavljeno vprašanje predhodno navede,
- podajanje jasnih, enoznačnih odgovorov na razumljiv in čim bolj enostaven način po pravilih stroke ter za podoživetje sposobni obliki (priporočljiva uporaba skic, shem, slik za jasnost in razumljivost odgovorov),
- miselni tok naj poteka po korakih:
 - združitev dejstev,
 - predstavitev kriterijev za ovrednotenje,
 - predložitev kriterijev za presojo,
 - za podoživetje sposobna utemeljitev rezultatov,
- če je vprašanje sodišča nejasno postavljeno, ga je potrebno obravnavati, obrazložiti v čem so nejasnosti in na jasne zadeve odgovoriti,
- izvedenec ne sme podati rezultata kot zanesljivega, če je ta povezan z večjo ali manjšo stopnjo verjetnosti. V takšnih primerih je potrebno rezultate medsebojno pretehtati. Pri rezultatih z verjetnostjo razlikujemo:
 - z verjetnostjo, ki meji na gotovost,
 - z veliko verjetnostjo,
 - zelo verjetno,
 - verjetno,
 - bolj verjetno,

- prav tako verjetno kot neverjetno,
 - preje neverjetno,
 - neverjetno,
 - zelo neverjetno,
 - z veliko neverjetnostjo,
 - z neverjetnostjo, ki meji na gotovost,
- če izvedenec, kljub skrbnemu tehtanju vsega svojega strokovnega znanja, ni mogel odgovoriti na vprašanje sodišča, mora to v izvedenskem mnenju razumljivo priznati.

2.2.10. Povzetek in ključne ugotovitve ter morebitna relevantna dodatna opažanja, ki niso zajeta v vprašanja sodišč

Izvedenec v strnjeni obliki navede povzetke svojih raziskav in opažanj. Nevede tudi dejstva, ki so lahko vplivala na mnenje, pa niso bila navedena v zahtevah sodišča.

2.2.11. Seznam v izvedenskem mnenju uporabljene literature in virov

- tehnični predpisi,
- standardi,
- relevantna strokovna in znanstvena literatura,
- pisne podloge (listine v spisu, dodatno pridobljene listine, druge listine in dokumenti),
- slike oziroma fotografije.

2.2.12. Zaključek izvedenskega mnenja

- podpis izvedenskega mnenja s strani sodnega izvedenca ter ožigosanje.

2.2.13. Izjava sodnega izvedenca

- nepristranskost,
- interes,
- plačilo,
- preverjenost podatkov,
- verodostojnost,

- ime in priimek, področje imenovanja za sodnega izvedenca, številka imenovanja,
- podpis in žig,
- datum.

2.2.14. Priloge

Pridobljeno dokazno in drugo gradivo v času izdelave izvedenskega mnenja, slike, izračuni, sheme, risbe, načrti, diagrami, tabele,).

2.3. SPOSOBNOST ZA PREVERJANJE IZVEDENSKEGA MNENJA

Načeloma veljajo za preverljivost izvedenskega mnenja isti kriteriji, kot za podoživetje.

Izvedenec, ki naknadno ponovno raziskuje isti primer, (bi) mora(l) s popolnoma isto raziskavo, ob upoštevanju merilnih negotovosti, priti do enakih rezultatov.

Ali so pri preverjanju izvedenskega mnenja s strani drugih strokovnjakov (sodnih izvedencev) potrebne še dodatne informacije (npr.: pogoji raziskave, potek preskusov, postopki in kriteriji ovrednotenja, itd.)? pri tem se porajajo **vprišanja**:

- Kako priti do enakih rezultatov z upoštevanjem merilnih negotovosti?
- Kaj vse (ne)mora biti vključeno v izvedensko mnenje – kako izčrpna in kompletna dokumentacija podatkov raziskave (v prilogi)?
- Če ponovitev raziskave ni možna, ali je rezultat (zelo) vprašljiv?
- Pri različnih rezultatih se (lahko) porodi sum:
 - da prva (oziroma predhodne) raziskava ni bila opravljena strokovno pravilno?
 - da je bil interes sodnega izvedenca napačno prikazati rezultate, da bi s tem ustregel stranki ali po(do)kazal njemu lastno (ljubo) hipotezo?

2.4. PREPRIČLJIVOST IZVEDENSKEGA MNENJA TER SPREJEMLJIVOST IZVEDENCA TER NJEGOVEGA MNENJA

Izvedensko mnenje (bi) mora(lo) biti prepričljivo in posledično sprejemljivo.

Neprepričljivo izvedensko mnenje, če je že sprejeto, je nehote podvrženo iskanju strokovne vrzeli, nedoslednosti, nespornazumevanju in lahko celo protislovnostim.

Nestrokovnost sodnega izvedenca in posledično izvedenskega mnenja, ki se izkazuje tudi v (ne)moči prepričevanja, vodi do ugovorov in dodatnih vprašanj, lahko pa celo do odklonitve celotnega izvedenskega mnenja.

Moč prepričljivosti povečamo:

- da sodni izvedenec dokumentira v izvedenskem mnenju, da je upošteval predloge (željo) naročnika (sodišča), da je pravilno razumel vprašanja sodišča in posledično strokovno pravilno nanje odgovoril,
- z vsebinsko urejenostjo izvedenskega mnenja – sodni izvedenec obvlada izdelavo izvedenskega mnenja,
- z logičnim sklepanjem v ugotovitvah in njihovih argumentacijah, ki temelje na objektivnih dejstvih oziroma okoliščinah,
- s strokovnim nedvoumnim reševanjem problemov (odgovori na vprašanja) in ne njihovem izmikljanju,
- da v izvedenskem mnenju ni medsebojnih protislovij, rešitve morajo biti skladne in verodostojne,
- s prikazom možnih kompetentnih (strokovnih) alternativ in njihovega ovrednotenja oziroma presoje, s čimer izvedenec zavrne možne dvome o korektnosti dela,
- da izvedensko mnenje ne vsebuje vprašljivih predpostavk, domnev ali celo špekulacij,
- da so ugotovitve in sklepi izvedenca vedno strokovni in prepričljivo (zadostno) utemeljeni,
- itn.

Poenotenje osnovnih izrazov, oblike in vsebine poročil lajša delo sodnih izvedencev oziroma sodnih cenilcev in sodišč

2.5. DOPOLNITEV IZVEDENSKEGA MNENJA

Pisna izdelava dopolnilnega izvida in mnenja je na podlagi dodatnih vprašanj za pridobitev odgovorov, ki jih sodišče v predmetnem postopku še ni terjalo.

Prvenstveno se dopolnitev izvedenskega mnenja nanaša na dodatne razlage in pojasnila, glede na že podano (odgovori na vprašanja sodišča) v izvedenskem mnenju, če ni bilo dovolj jasno in/ali razumljivo. Dopolnitev lahko pomeni nova, dodatna vprašanja in zahteve za ogled in preglede.

Dopolnitev izvedenskega mnenja ima enake elemente kot velja za izvedensko mnenje z navedbo, da gre za dopolnitev izvedenskega mnenja opr. št. z dne

2.6. CEHOVSKO IZVEDENSTVO

„Ceh“ = skupina ljudi istega poklica z enakimi interesi.

Za potrebe dela sodišč se pojmuje „ceh“ določeno vrsto strokovnjakov iste stroke, ki so med seboj povezani znotraj širše organizacije v določenem prostoru, npr. odvetniki, člani Odvetniške zbornice; zdravniki, člani Zdravniške zbornice, itd.

Kako nepristransko in objektivno bo mnenje izvedenca, ki ga bo ta podal zoper predstavnika istega ceha?

Kolegialna lojalnost strokovnjakov znotraj visoko sofisticiranih poklicev.

Kako se v svetu kaže problem cehovskega izvedenstva ?

- v mnenjih, ki so ugodna za obravnavanega procesnega udeleženca, ki pripada isti stroki kot izvedenec in katerega delo, storitev ali izdelek izvedenec ocenjuje;
- v organizacijah, ki določene strokovnjake povezujejo in zoper tiste, ki pričajo zoper pripadnike ceha, sprožajo povračilne sankcije

2.7. VSEBINA CENITVENEGA POROČILA

Glede oblike in načina izdelave cenitvenega poročila veljajo enaki napotki in smernice kot pri izdelavi izvedenskega mnenja:

V splošnem mora cenilno poročilo oziroma cenilno mnenje predvidenim uporabnikom zagotoviti jasno razumevanje ocenjevanja vrednosti. Vsebovati mora jasen in natančen opis naloge, namen oziroma predvideno uporabo cenilnega poročila, morebitne omejitve uporabe, upoštevane predpostavke in omejitvene pogoje, ki vplivajo na oceno vrednosti.

2.7.1. Naslovnica

- naslov (cenitveno poročilo / cenilno mnenje o oceni vrednosti.....)
 - navedba ocenjevane opreme
- štev. dokumenta (oznaka izvajalca cenitve oziroma sodnega cenilca)
- naročnik (navedba sodišča in opravilna številka zadeve)
- zadeva, opr. Štev, osnovni podatki o primeru
- stranke postopka (ime in priimek, naslov, zastopnik)
- namen ocenjevanja
- kraj in datum ogleda ocenjevane opreme
- datum izdelave cenilnega mnenja
- podatki sodnega cenilca

2.7.2. Opis in namen naloge oziroma cenitve (povzetek sklepa sodišča)

2.7.3. Povzetek podatkov naročnika

Pomembni podatki za cenitev iz dokumentacije spisa oziroma dokumentacije naročnika, popis sredstev cenitve,)

2.7.4. Datum ocenitve vrednosti

2.7.5. Ogled, identifikacija in opis ocenjevanih sredstev

Datum ogleda, kraj ogleda, natančna identifikacija sredstev cenitve (proizvajalec, tip, tov. številka, leto izdelave), tehnične karakteristike sredstev cenitve, opis stanja sredstev cenitve, foto dokumentiranje sredstev cenitve)

2.7.6. Osnove cenitve, standardi, metode

- **podlaga vrednosti** (V tej točki je potrebno izbrati in obrazložiti izbrano podlago vrednosti (Podlage vrednosti opredeljene v MSOV-jih: tržna vrednost, tržna najemnina, pravična vrednost, sinergijska vrednost, likvidacijska vrednost). Izbrana podlaga vrednosti mora ustrezati pogojem in namenu cenitve.)
- **premisa vrednosti** (Premisa vrednosti opisuje okoliščine načina uporabe ocenjevanega sredstva. V tej točki je potrebno določiti premiso vrednosti. Po MSOV so najpogostejše premise vrednosti: najgospodarnejša uporaba, obstoječa uporaba, redna likvidacija, prisilna prodaja.)
- **predpostavke** (Poleg podlage vrednosti je potrebno včasih navesti tudi več predpostavk za bolj jasno opredelitev stanja sredstva ali okoliščin pri hipotetični menjavi ocenjevanih sredstev (npr. prodaja sredstev posamično ali v paketu z drugimi sredstvi,))
- **načini in metode ocenjevanja vrednosti** (V tej točki je potrebno opisati tri glavne načine oziroma metode ocenjevanja vrednosti (nabavno vrednostni način, način tržnih primerjav, na donosu zasnovan način) izbrati ustrezen način (ali več načinov) ter utemeljiti izbrani način ocenjevanja vrednosti. Če ocenjevanje vrednosti po katerem izmed načinov ni možno, je potrebno to navesti. (npr. na donosu zasnovan način je običajno mogoče uporabiti le za sredstvo ali skupino sredstev za katere je mogoče ugotoviti specifične denarne tokove oziroma je sredstvo ali skupina sredstev »denar ustvarjajoča enota«. – proizvaja tržljiv izdelek ali storitev.))

2.7.7. Ocenjevanje vrednosti

V tem delu izvedemo ocenjevanje vrednosti sredstva ali sredstev po izbrani metodi z navedbo vseh ustreznih dejstev.

- **Nabavno vrednostni način** (Izhodišče predstavlja ugotovitev reprodukcijskega ali nadomestnega stroška. Sledi upoštevanje fizičnega zastaranja (upoštevanje življenjske dobe in samega fizičnega stanja (obraba zaradi rabe, izpostavljenost klimatskim pogojem, pomanjkljivo vzdrževanje, ...)), funkcionalnega zastaranja (upošteva presežne stroške uporabe sredstva v preostali življenjski dobi zaradi npr. premajhne izkoriščenosti, prevelike porabe energije, spremembe v konstrukciji,....) in

ekonomskega zastaranja (zmanjšanja vrednosti zaradi zunanjih dejavnikov kot so zakonodaja, družbene spremembe, vladne omejitve, spremembe ponudbe in povpraševanja,...)).

- **Način tržnih primerjav** (Izvedemo tržne analize oziroma poiščemo podatke o primerljivih prodajah, napišemo in utemeljimo primerjalne kriterije in korekcijske faktorje ter izvedemo vrednotenje s primerjalno analizo podatkov pridobljenih tržnih podatkov.
- **Na donosu zasnova način** (Metodo lahko grobo opišemo kot obravnavo podatkov o stroških nabave in usposobitve sredstev, stroških uporabe sredstev, vrednosti sredstev na koncu celotne dobe uporabe... ter presojo tržnih vidikov, kar privede do ocene pričakovanih donosov v prihodnosti. Dobljeni rezultati, ki jih diskontiramo na datum ocenjevanja vrednosti, predstavlja vrednost sredstev.

2.7.8. Omejitveni pogoji

Navedemo omejitve uporabe poročila za namene, ki v poročilu niso navedeni, navedemo, če kakšnih podatkov nismo preverjali (npr. lastništva ocenjevanih sredstev ali od naročnika dobljenih podatkov, ...), navedemo ali so pri oceni vrednosti upoštevane davčne obveznosti (npr. DDV,...), se distanciramo od morebitnih skritih napak na sredstvih ocenjevanja,

2.7.9. Zaključek in predstavitev rezultatov

2.7.10. Izjava o skladnosti in nepristranskosti

2.7.11. Uporabljena literatura in viri informacij ter podatkov

Če so uporabljeni podatki s spleta, je potrebno navesti spletni naslov in datum vpogleda.

2.7.12. Cenitveno poročilo za naročnika izven sistema sodstva

Pri cenitvenem poročilu, ki je izdelano za naročnika izven sistema sodstva (torej za trg), so poročilu dodane še naslednje točke:

- Povzetek (ponovno na eni ali dveh straneh navedem: naročnika, izvajalca cenitve, predmet in namen cenitve, datum na katerega je ocenjeno sredstvo ali sredstva, datum

izvedbe cenične oziroma poročila, podlago vrednosti, premiso vrednosti in ocenjeno vrednost)

- Dokumenti cenilca (npr. fotokopija odločbe, ..)

- V primerih, ko se cenilec sklicuje na Mednarodne standarde ocenjevanja (sedaj MSOV 2022) je ocenjevalnemu poročilu obvezno potrebno dodati tudi naslednja dva dokumenta:

- Izjava ocenjevalca (cenilca) o skladnosti,

- Izjava naročnika.

2.7.12.1. Izjava ocenjevalca (cenilca o skladnosti)

Izjava ocenjevalca o skladnosti

Ocenjevalec izjavlja, skladno z MSOV (2022 oz. kasneje), da bo skladno s Hierarhijo pravil ocenjevanja vrednosti (Ur. l. RS., št. 106/2010, s spremembami), spoštoval prioriteto oz. raven, posameznih pravil standardov ocenjevanja vrednosti ter drugih načel ocenjevanja vrednosti.

Podpisani *cenilec* (Ime in priimek, strokovni naziv) po svojem najboljšem poznavanju in prepričanju izjavljam, da:

- imam kot ocenjevalec vrednosti strojev in opreme potrebno znanje in izkušnje za izvedbo projekta ocene vrednosti za *predmet ocenjevanja* (opis);
- je ocenjevanje vrednosti izvedeno objektivno in nepristransko;
- so v poročilu prikazani podatki in informacije preverjeni v skladu z možnostmi ter prikazani in uporabljeni v dobri veri ter so točni;
- so prikazane moje osebne analize, mnenja in sklepi, ki so omejeni samo s predpostavkami in posebnimi predpostavkami, opisanimi v tem poročilu;

- nimam sedanjih oziroma prihodnjih interesov glede predmeta ocenjevanja v tem poročilu in nimam navedenih osebnih interesov ter nisem pristranski glede oseb (fizičnih ali pravnih), ki jih ocena vrednosti zadeva;
- nisem sam oziroma z mano povezane osebe v zadnjih treh letih opravljal storitve ali transakcije s sredstvi oz. premoženjem, ki so predmet te ocene vrednosti;
- plačilo za moje storitev v zvezi z ocenitvijo vrednosti ni vezano na vnaprej določeno vrednost predmeta ocenjevanja vrednosti ali doseganje dogovorjenega izida ocenjevanja vrednosti ali pojava kakršnegakoli poslovnega dogodka, ki bi bil posledica analiz, mnenj in sklepov tega poročila;
- sem osebno pregledal predmete ocenjevanja, dne: dan, mesec, leto;
- da sem o predmetu ocenjevanja pridobil vse informacije, ki bistveno vplivajo na njegovo ocenjeno vrednost;
- mi pri izdelovanju analiz in ocenjevanju vrednosti nihče ni dajal pomembne strokovne pomoči;
- so moje analize izdelane, mnenja in sklepi oblikovani ter to poročilo sestavljeno v skladu s pravili ocenjevanja vrednosti, razvrščenimi v Hierarhiji pravil ocenjevanja vrednosti.

Kraj, datum

Ime in priimek, strokovni naziv

Sodni cenilec

2.7.12.2. Izjava naročnika

Izjava naročnika

Podpisani predstavnik naročnika te ocene vrednosti izjavljam, da smo za potrebe ocenjevanja vrednosti premočnega premoženja: *opis ocenjevanega premoženja* posredovali ocenjevalcu vso potrebno dokumentacijo in podatke s katerimi razpolagamo.

Izjavljamo da,

- smo ocenjevalcu posredovali pravilne in točne in ne zavajajoče podatke o ocenjevanih sredstvih;
- smo ocenjevalcu vrednosti posredovali vse podatke in dokumente, ki bi lahko vplivali na ocenjeno vrednost;
- ocenjevalec vrednosti lahko brez posebnega preverjanja uporabi predložene podatke kot osnovo za izdelavo poročila o ocenjeni vrednosti za ocenjevana sredstva;
- smo bili seznanjeni s potekom in obsegom dela, ki smo ga uskladili z ocenjevalcem vrednosti,
- naročnik in ostali uporabniki ocenjevalnega poročila ne bodo v nobenem primeru zahtevali nobene odškodninske odgovornosti ocenjevalca, prav tako ocenjevalec ni odgovoren tretjim osebam, ki bi se kadarkoli zanašale na ocenjevalno poročilo.

Dovoljujemo, da se rezultati ocenjevanja uporabijo v podatkovnih bazah ocenjevalca ter Slovenskemu inštitutu za revizijo, kakor tudi, da ocenjevalec uvrsti pričujočo ocenitev v svojo referenčno listo.

Vsi podatki o ocenjevanih sredstvih in ocenjenih vrednostih predstavljajo poslovno skrivnost.

Ime in priimek:

Kraj in datum:

Lastnoročni podpis:

3. STROŠKOVNIK

- Naročnik izvedenskega mnenja ali cenitve
- Navedba datuma sklepa sodišča o postavitvi sodnega izvedenca oziroma sodnega cenilca
- Zadeva: operativna številka sodnega spisa
- Sklicevanje obračuna na Pravilnik o sodnih izvedencih, sodnih cenilcih in sodnih tolmačih

- Vsebina obračuna po členih in po postavkah, za izjemno zahtevno izvedensko mnenje dodatna obrazložitev (ločiti delo in materialne stroške)
- Izjava za upokojence (po potrebi)
- Podatki o davčni številki in davčnem statusu, številki računa, banki računa sodnega izvedenca ali sodnega cenilca
- Ime in priimek ter naslov sodnega izvedenca ali sodnega cenilca, podpis in žig
- Datum stroškovnika oziroma računa

Opomba: zneski navedeni v Pravilniku predstavljajo bruto zneske in so obdavčeni glede na status sodnega izvedenca oziroma cenilca.

4. LITERATURA

1. Kako vsebinsko in pravilno napisati izvedensko mnenje, Vincenc Butala, delavnica SICOS, Ljubljana, 02. marec 2011.
2. Dokazna vrednost izvedeniškega mnenja, Barbara Nerat, višja sodnica in Nina Grdinić, pravosodna svetnica, Okrožno sodišče v Mariboru, 9. strokovno srečanje sodnih izvedencev in sodnih cenilcev Slovenije, Center za izobraževanje v pravosodju, Ministrstvo za pravosodje, 24. november 2021.
3. Smernice za izdelavo izvedenskega mnenja oziroma cenitve, Mag. Janko Uratnik, PRIS, CISA, CISM, CGEIT, sodni izvedenec in sodni cenilec za računalništvo in informatiko ter za starodobna cestna vozila, 3. strokovno srečanje sodnih izvedencev in sodnih cenilcev Slovenije, Center za izobraževanje v pravosodju, Ministrstvo za pravosodje, Ljubljana 24.10.2014,
4. Mednarodni standardi ocenjevanja vrednosti 2022